

Η ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΔΕΠΠΣ ΣΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ &
ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Φυσικό περιβάλλον και αλληλεπίδραση

<p>Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν.</p>	<p>Περιεχόμενο / Ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες</p>	<p>Θεμελιώδεις Έννοιες διαθεματικής προσέγγισης</p>
	<p>Μέσα από ιστορίες και συζητήσεις και με την αξιοποίηση κατάλληλου εποπτικού υλικού να κατανοούν τα στάδια της βιολογικής ανάπτυξης του ανθρώπου και πως οι άνθρωποι γεννούν μωρά που αργότερα γίνονται ενήλικες (π.χ. παρατηρώντας οικογενειακές φωτογραφίες κ.ά.). Να αναλαμβάνονται τις διαφορές των δυο φύλων (αρσενικό – θηλυκό). Να γνωρίσουν τα βασικά στάδια του κύκλου της ζωής, από τη γέννηση ως τη γεροντική ηλικία.</p>	
<p>να διευρύνουν τις γνώσεις τους για τους ζωικούς οργανισμούς</p>	<p>Να γνωρίσουν μέσα από επισκέψεις ή/και με την αξιοποίηση κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού γενικές κατηγορίες ζώων στο περιβάλλον που ζουν και να ανακαλύψουν ομοιότητες και διαφορές τους:</p> <p>όσον αφορά τον τόπο διαβίωσής τους (π.χ. ζώα δάσους, κοιλάδια, πουλιά κ.ά.), τα εξωτερικά χαρακτηριστικά τους (π.χ. κεφάλι, πόδια, ουρά κ.ά.), την τροφή τους και τον τρόπο αναπαραγωγής τους (π.χ. αυγά κ.ά.).</p> <p>(Μελέτη Περιβάλλοντος, Μαθηματικά, Μουσική, Εικαστικά).</p> <p>Να διαπιστώσουν ότι τα έμβια όντα αναπαράγουν το δικό τους είδος (π.χ. η γάτα, γατάκια, η κότα κοτοπουλάκια κ.ά.).</p> <p>Να αναγνωρίζουν μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες και με την αξιοποίηση κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού ότι τα ζώα για να επιβιώσουν χρειάζονται νερό, τροφή και αέρα και πως διαθέτουν κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά προκειμένου να προστατευθούν είτε από τα άλλα ζώα είτε από τις καιρικές συνθήκες (π.χ. ο λαγός τρέχει, η χελώνα έχει καβούκι, ο σκαντζόχοιρος έχει αγκάθια, ο χαμαιλέοντας αλλάζει χρώμα κ.ά.).</p> <p>Να αρχίσουν να συνειδητοποιούν τις τροφικές σχέσεις μεταξύ των διάφορων οργανισμών τόσο σε χερσαία (π.χ. γρασιδί, πρόβατο, άνθρωπος κ.ά.) όσο και σε θαλάσσια οικοσυστήματα (π.χ. φύκια, μικρά ψάρια, μεγάλα ψάρια κ.ά.) και να τις απεικονίζουν σε πίνακες καταγραφής (π.χ. τα παιδιά κατασκευάζουν ένα πίνακα με διάφορες εικόνες ζώων και διάφορα είδη τροφής όπου προσδιορίζουν τις τροφικές σχέσεις ή κατασκευάζουν με χάρπινους κρίκους τροφικές αλυσίδες κ.ά.) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Πληροφορική, Φυσική Αγωγή, Μουσική).</p> <p>Να συζητούν σχετικά και να αναλαμβάνονται ότι υπήρξαν κατηγορίες ζώων που έζησαν σε παλαιότερες εποχές και δεν υπάρχουν σήμερα, όπως για παράδειγμα οι δεινόσαυροι.</p>	<p>Σύστημα (ταξινόμηση)</p> <p>Αλληλεπίδραση (εξάρτηση)</p>
<p>να διευρύνουν τις γνώσεις τους για τους φυτικούς οργανισμούς στο άμεσο περιβάλλον τους</p>	<p>Να διακρίνουν διάφορα είδη φυτών στο άμεσο περιβάλλον τους και να κάνουν απλές ταξινομήσεις όσον αφορά τη μορφολογία και τα χαρακτηριστικά τους, (θάμνοι, δένδρα, λουλούδια, κορμός, βλαστός κ.ά.), τον τόπο που φύονται (κήπος, δάσος κ.ά.), τη διατήρηση των φύλλων τους κατά τη διάρκεια του έτους (φυλλαβόλα και αειθαλή). (Παρατηρούν, για παράδειγμα, και καταγράφουν τις αλλαγές που γίνονται στα δένδρα του άμεσου περιβάλλοντος τους κάθε εποχή).</p> <p>Να αναγνωρίζουν μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες τους παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη των φυτών (έδαφος, νερό, φως) (π.χ. τοποθετούν κομμένα λουλούδια σε βάζο με νερό, ενώ αφήνουν άλλα χωρίς νερό και διατυπώνουν τις παρατηρήσεις κ.ά.) και πως ορισμένα φυτά διαθέτουν κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά για να προστατευθούν από τις καιρικές συνθήκες και τα ζώα (π.χ. τα αναρριχώμενα φυτά προστατεύονται από τον αέρα, το τριαντάφυλλο έχει αγκάθια) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Πληροφορική, Φυσική Αγωγή, Μουσική).</p> <p>Να ανακαλύψουν πως τα φυτά παράγουν σπόρους και πως οι σπόροι γίνονται φυτά (φυτεύουν για παράδειγμα σπόρους όπως φακή, φασόλια κ.ά. παρατηρούν και καταγράφουν την ανάπτυξή τους) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Εικαστικά, Δραματική Τέχνη).</p>	<p>Αλληλεπίδραση (εξάρτηση)</p> <p>Μεταβολή (εξέλιξη)</p>

ΕΝΟΤΗΤΑ: Ζωντανοί Οργανισμοί

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ - ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ	
		Η υλοποίηση του στόχου διευκολύνεται όταν για παράδειγμα τα παιδιά...	Οι εκπαιδευτικοί συμβάλλουν στην υλοποίηση αυτών των στόχων όταν για παράδειγμα...
Μορφολογικά και άλλα βασικά ¹ χαρακτηριστικά των ζώων ² και των φυτών	<p>Μα διακρίνουν τα παρατηρήσιμα εξωτερικά μορφολογικά χαρακτηριστικά των ανθρώπων, των ζώων και των φυτών</p> <p>Να αντιληφθούν τα βασικά χαρακτηριστικά, να κατανοήσουν ομοιότητες και διαφορές σε σχέση με τα παραπάνω στοιχεία και να εντοπίσουν παραλαμβανόμενα μοτίβα</p>	<ul style="list-style-type: none"> - περιγράφουν ή συμβολίζουν τα μέρη του ανθρώπινου σώματος, του σώματος των ζώων, καθώς και τα μέρη των φυτών με διάφορα μέσα (π.χ. με ιχνογράφημα, με κινητικά παιχνίδια, με κατασκευή μόντελου από πλαστελίνη κ.ά.) ατομικά ή σε ομαδικό επίπεδο - παρατηρούν τα χαρακτηριστικά των παιδιών της τάξης και παιδιών που ζουν σε άλλες χώρες μέσω εικόνων που εντοπίζουν από αναζήτηση στο διαδίκτυο - συλλέγουν φωτογραφικό υλικό από τα ζώα που ζουν στο οικείο περιβάλλον, παίζουν παιχνίδια χρησιμοποιώντας εικόνες αποτυπωμάτων οικείων ζώων (π.χ. κότα, γάτα), αναζητούν εικόνες άλλων ζώων από 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ενθαρρύνουν τα παιδιά να παρατηρούν προσεχτικά τους ζωντανούς οργανισμούς και εξασφαλίζουν εργαλεία και τεχνολογικά μέσα που μπορούν να χρησιμοποιήσουν (π.χ. μαγνητόφωνο, κάμερα, μεγεθυντικό φακό κ.ά.) για τις παρατηρήσεις και την καταγραφή τους ➤ διατυπώνουν ερωτήσεις που διευκολύνουν τα παιδιά να επικεντρωθούν σε σημαντικά χαρακτηριστικά κάθε ζωντανού οργανισμού, τα οποία τον καθιστούν μέλος μιας κατηγορίας (π.χ. μορφολογικά χαρακτηριστικά: λέπια & πτερύγια, φτερά & ράμφος, τέσσερα πόδια, πέλματα, ουρά & μουσούδα/άλλα βασικά χαρακτηριστικά: ζουν στο νερό ή στη στεριά, έρπουν, γεννούν μικρά)

¹ Ο όρος βασικά χαρακτηριστικά αναφέρεται σε χαρακτηριστικά που δεν εντάσσονται στα μορφολογικά χαρακτηριστικά (π.χ. ο τόπος που ζουν, αν γεννάνε αυγά ή μικρά), αλλά συμβάλλουν σε συνδυασμό με τα μορφολογικά χαρακτηριστικά στην κατάταξη των ζωντανών οργανισμών σε κατηγορίες. |

² Επιλέχθηκε να μην αντιμετωπιστεί ο άνθρωπος ως ξεχωριστή κατηγορία ταξινόμησης καθώς **εντάσσεται στα θηλαστικά** και θεωρείται σημαντικό να δίνεται έμφαση στις βιολογικές ομοιότητες του ανθρώπου με τα ζώα ως στοιχείο διευκόλυνσης της ανάπτυξης θετικής στάσης προς τους ζωντανούς οργανισμούς και το περιβάλλον

		<p>ηλεκτρονικές και άλλες πηγές και εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους σχετικά με τα μορφολογικά χαρακτηριστικά των ζώων και άλλα βασικά χαρακτηριστικά τους,</p> <ul style="list-style-type: none"> - δημιουργούν φυτολόγιο με τα φύλλα των φυτών στα οποία έχουν άμεση πρόσβαση, φτιάχνουν αφίσα – κολλάζ με εικόνες φυτών που δεν υπάρχουν στην περιοχή τους, για να αναδείξουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, καταγράφουν τις ιδέες τους σχετικά με τη λειτουργία του ριζικού συστήματος των φυτών (στήριξη και νερό) με διάφορους τρόπους - επιλέγουν διαφορετικούς τρόπους για να εκφράζουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τις ομοιότητες και διαφορές στα μορφολογικά και σε άλλα βασικά χαρακτηριστικά ανθρώπων, ζώων και φυτών (π.χ. λεκτικά, με σχέδια και γραπτούς συμβολισμούς, με συμβολικό κινητικό παιχνίδι) - συζητάνε τις παρατηρήσεις τους και τις σχετικές καταγραφές, ώστε να καταλήξουν σε κοινά αποδεκτές σημαντικές ομοιότητες και διαφορές (π.χ. όλα τα φυτά έχουν φύλλα, όλοι οι άνθρωποι έχουν δέρμα, αλλά και τα ψάρια ζουν στο νερό, τα πουλιά πετάνε στον αέρα) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ αξιοποιούν καθημερινές εμπειρίες και προηγούμενες γνώσεις των παιδιών και οργανώνουν (π.χ. ζητώντας τη συνδρομή γονέων, άλλων σχολείων, φορέων της τοπικής κοινότητας) επισκέψεις σε κοντινά πάρκα ή φυτώρια, μονάδες εκτροφής ζώων ή ζωολογικούς κήπους ➤ αποφεύγουν λεκτικές διατυπώσεις που μπορεί να ενισχύουν την ιδέα των παιδιών περί της χρησιμότητας των μορφολογικών και άλλων κρίσιμων χαρακτηριστικών των ζωντανών οργανισμών (π.χ. ο σκύλος δεν έχει 4 πόδια <i>επειδή του χρειάζεται για να περπατήσει, το ψάρι δεν ζει στο νερό επειδή του αρέσει</i>)
--	--	---	--

<p>Μορφολογικά και άλλα βασικά χαρακτηριστικά, ως κριτήρια ταξινόμησης στα ζώα και τα φυτά</p>	<p>Να εφαρμόζουν τις γνώσεις που απέκτησαν σχετικά με τα μορφολογικά και άλλα βασικά χαρακτηριστικά των ζωντανών οργανισμών, και να τα υιοθετούν συνδυαστικά ως κριτήρια ταξινόμησης που επιτρέπουν τη συγκρότηση κατηγοριών (ψάρια, αμφίβια, ερπετά, πουλιά, θηλαστικά)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - επισκέπτονται ένα μουσείο φυσικής ιστορίας ή ένα εικονικό ζωολογικό μουσείο, προβληματίζονται και αναζητούν τα κριτήρια ταξινόμησης των ζώων (π.χ. απευθύνουν γράμμα προς τα παιδιά του Δημοτικού σχολείου προκειμένου να λάβουν βοήθεια στο έργο τους) - δημιουργούν ένα μουσείο φυσικής ιστορίας σε γωνιά της τάξης (με χρήση παιχνιδιών, φωτογραφιών, ιχνογραφημάτων), υιοθετούν κριτήρια ταξινόμησης που σχετίζονται με ομοιότητες και διαφορές μορφολογικών ή/και άλλων βασικών χαρακτηριστικών των ζώων και σημειώνουν σε καρτέλες τα κοινά χαρακτηριστικά κάθε συνόλου - οργανώνουν δραματικό παιχνίδι, στο οποίο πρωταγωνιστούν άνθρωποι, ζώα, ή φυτά, συζητούν για τις κατάλληλες κινήσεις ώστε να καταλάβουν οι θεατές ποιο ρόλο αναπαριστά κάθε παιδί, χωρίζονται σε ομάδες και υλοποιούν τις κατασκευές (π.χ. αποφασίζουν τη συμβολική κίνηση των ψαριών, κατασκευάζουν λέπια και πτερύγια που κρατούν ή στερεώνουν στα ρούχα τους, κ.ά.) - διαπραγματεύονται τους τρόπους δράσης προκειμένου να κατασκευάσουν μία μακέτα δάσους, συλλέγουν τις απαραίτητες πληροφορίες, αποφασίζουν τα σύνολα φυτών που θα δημιουργήσουν, χωρίζονται σε ανάλογες ομάδες και κατασκευάζουν π.χ. δέντρα, θάμνους, χόρτα, χρησιμοποιούν 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ σχεδιάζουν διδακτικές καταστάσεις με συνθήκες που αναδεικνύουν την αναγκαιότητα δημιουργίας συνόλων των ζωντανών οργανισμών και δίνουν νόημα στην υιοθέτηση κοινά αποδεκτών κριτηρίων κατάταξης (π.χ. παίζουν το ρόλο επιστημόνων για να φτιάξουν τη γωνιά –μουσείο, φτιάχνουν αφίσσα για τα ερπετά με τέτοιο τρόπο ώστε όποιος τη δει να καταλάβει ποια ζώα είναι ερπετά) ➤ διευκολύνουν τα παιδιά να καταλάβουν τη σημασία της δημιουργίας συχτισμών μεταξύ των βασικών χαρακτηριστικών για τη συγκρότηση των κατηγοριών παρέχοντας συγκεκριμένα παραδείγματα (π.χ. η φάλαινα δεν είναι ψάρι: ζει στο νερό, αλλά δεν έχει λέπια, γεννάει μικρά) ➤ ενισχύουν τη διατύπωση συμπερασμάτων από τα ίδια τα παιδιά σχετικά με τα κριτήρια ταξινόμησης δίνοντάς τους ευκαιρίες να μιλούν για αυτά και να τα χρησιμοποιούν (π.χ. με ερωτήσεις όπως: «Πώς θα αποφασίσουμε σε ποια ομάδα θα βάλουμε το σπουργίτι;», «Ποιον τίτλο να δώσουμε στην αφίσσα με το φίδι, τη σαύρα, και τη χελώνα;) ➤ αξιοποιούν ευκαιρίες που προκύπτουν από τις συζητήσεις για τα μορφολογικά χαρακτηριστικά των ανθρώπων για να αναδείξουν ζητήματα ισότητας όλων των ανθρώπων ανεξαρτήτως των
---	--	--	--

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Ανθρωπογενές περιβάλλον και αλληλεπίδραση

Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν	Περιεχόμενο / Ενδεικτικές διαθεματικές δραστηριότητες	Θεμελιώδεις έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης
Μέσα σε ένα ασφαλές και πλούσιο σε ερεθίσματα περιβάλλον, καθώς και στο ευρύτερο περιβάλλον έξω από την τάξη, δίνονται πολλές ευκαιρίες στα παιδιά ώστε:		
να αναπτύξουν την αυτοεκτίμησή τους	Όλα τα παιδιά ενθαρρύνονται να συμμετέχουν σε δραστηριότητες της τάξης τους, να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και ευθύνες (π.χ. "πωλητής" στο κατάστημα της τάξης, συντονιστής της ομάδας εργασίας, υπεύθυνος για το οικοδομικό υλικό κ.ά.) και να αναπτύσσουν θετικά συναισθήματα για τον εαυτό τους. Τους δίνονται ευκαιρίες να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις και τις εμπειρίες τους. Να διερευνούν, να υποβάλουν ερωτήσεις, να «πειραματίζονται», να κάνουν λάθη τα οποία γίνονται αποδεκτά ως ένα βαθμό και αντιμετωπίζονται κατάλληλα, να αξιοποιούν τις ιδιαίτερες κλίσεις και τα talέντα τους, να διακρίνονται σε διαφορετικούς τομείς και να αποκτούν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους.	
να αναπτύξουν ικανότητες συνεργασίας	Τα παιδιά παροτρύνονται να συνεργάζονται και να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, να ρωτούν, να παρουσιάζουν και να συζητούν τις ιδέες τους. Ενθαρρύνονται να αναγνωρίζουν και να υιοθετούν κάποιες φορές τις απόψεις των άλλων. Να ζητούν και να δίνουν βοήθεια (π.χ. να γράψουν με τη βοήθεια του φίλου τους το όνομά τους κ.ά.). Ενθαρρύνονται να συνεργάζονται αποτελεσματικά με τους ενήλικες (π.χ. να «παίρνουν συνεντεύξεις» στη λαϊκή αγορά από τους πωλητές, να ρωτούν και να εκφράζουν τις ιδέες τους στο μουσείο, να γράψουν με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού και να στείλουν προσκλήσεις σε ειδικούς για να επισκεφτούν το σχολείο κ.ά.).	
να κατανοούν την αξία της ομαδικής εργασίας και της από κοινού ανακάλυψης	Παροτρύνονται να διαπραγματεύονται τυχόν συγκρούσεις ή εντάσεις που προκύπτουν στη συνεργασία. Να αξιολογούν τη συμπεριφορά τους, να αντιλαμβάνονται τα όριά τους και να οδηγούνται σε κοινά αποδεκτούς κανόνες που είναι αναγκαίοι για την ομαλή συμβίωση (π.χ. να περιμένουν τη σειρά τους για να μιλήσουν, να ακολουθούν τους κανόνες ενός παιχνιδιού κ.ά.) (Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα, Εικαστικά, Μουσική, Πληροφορική, Φυσική Αγωγή).	Αλληλεπίδραση (συνεργασία)
να συνειδητοποιούν τη μοναδικότητά τους αλλά και να εντοπίζουν τις ομοιότητες και διαφορές τους με τους άλλους και να τις σέβονται	Τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες (π.χ. με συγκρίσεις χαρακτηριστικών, τη ζωγραφική, τις προσωπικές διηγήσεις, τις αφηγήσεις, κ.ά.) κατανοούν τη μοναδικότητά τους (π.χ. τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, το όνομα, το φύλο, την ηλικία, κ.ά.) αλλά και τις ομοιότητες με τα άλλα παιδιά (π.χ. κοινά ενδιαφέροντα, προτιμήσεις, ανάγκες, αδυναμίες, επιθυμίες, κ.ά.). Ενθαρρύνονται να ανταλλάσσουν εμπειρίες, να μαθαίνουν για τον τρόπο ζωής των άλλων (π.χ. ετοιμάζουν μια γιορτή στο Νηπιαγωγείο με φαγητά άλλων χωρών, ακούν μουσική διαφόρων χωρών κ.ά.). Παροτρύνονται να αποδέχονται ανθρώπους με διαφορετικές γλωσσικές, πολιτιστικές ή θρησκευτικές καταβολές, να συνεργάζονται και να οικοδομούν δεσμούς φιλίας μαζί τους. Ευαισθητοποιούνται μέσα από συζητήσεις, λογοτεχνικά κείμενα ή ατυχείς ευκαιριακές καταστάσεις (π.χ. ένα ατύχημα κ.ά.) για τις	Ομοιότητα-Διαφορά Αλληλεπίδραση (συνεργασία)

Προσωπική και Κοινωνική Ανάπτυξη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΙΔΕΕΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΣΕΓΓΙΣΕΙΣ	
		Η υλοποίηση του στόχου διευκολύνεται όταν για παράδειγμα τα παιδιά...	Ο εκπαιδευτικός συμβάλλει στην υλοποίηση τους όταν για παράδειγμα...
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ	Να αναγνωρίσουν προσωπικά τους χαρακτηριστικά, απόψεις, επιλογές	<ul style="list-style-type: none"> - Ζωγραφίζουν/περιγράφουν τον εαυτό τους - Παρατηρούν και σχολιάζουν τον εαυτό τους και τις διαφορές μεταξύ τους (εξωτερικά χαρακτηριστικά, φύλο) - Αυτοπαρουσιάζονται στην ομάδα. Μιλάει το καθένα ξεχωριστά για τα ενδιαφέροντα του και τις δυνατότητες του, τι του αρέσει και τι δεν του αρέσει 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Δίνει την ευκαιρία σε κάθε παιδί να μιλήσει για τον εαυτό του και προτείνει στα υπόλοιπα να του κάνουν σχετικές ερωτήσεις ➤ Δίνει ερεθίσματα (εικόνες, βιβλία) για να αναγνωρίσουν την εξέλιξη του σώματος στις διάφορες ηλικίες και στα δύο φύλα ➤ Δίνει ευκαιρίες και ενθαρρύνει τα παιδιά να χρησιμοποιούν υλικά και δραστηριότητες που επιλέγουν τα ίδια ➤ Ενδιαφέρεται και ενθαρρύνει τα παιδιά να εκφράσουν τις απόψεις τους σε σχέση με θέματα που προκύπτουν ➤ Ζητάει από το κάθε παιδί να πει τι του αρέσει να κάνει και να το προτείνει και στα υπόλοιπα παιδιά
	Να αναπτύξουν το αίσθημα του «ανήκειν» (κοινωνική ταυτότητα)	<ul style="list-style-type: none"> - Ανταλλάσσουν πληροφορίες/εμπειρίες για την οικογένεια τους και τον τόπο καταγωγής τους - Εκθέτουν τα έργα τους σε δημόσιο χώρο 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ρωτάει το κάθε παιδί για την καταγωγή και το ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον του, τις συνήθειες και δραστηριότητες τους.

		<ul style="list-style-type: none"> - Με την βοήθεια του εκπαιδευτικού γράφουν γράμμα σε δημόσιους φορείς (π.χ. δήμαρχο) με αιτήματα τους όπως η δημιουργία ή συντήρηση παιδικής χαράς - Παίρνουν συνεντεύξεις από άτομα της κοινότητας για να γνωρίσουν το ρόλο τους (π.χ. τον δήμαρχο, προσωπικό καθαριότητας, τον ιερέα της ενορίας κ.ά.) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Δίνει ερεθίσματα για συζήτηση και αποδοχή διαφορετικών μορφών οικογένειας (π.χ. πυρηνική ή ευρύτερη, μονογονεϊκή) ➤ Σε εθνικές και θρησκευτικές γιορτές οργανώνει δραστηριότητες στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν όλα τα παιδιά (π.χ. ένα χριστουγεννιάτικο πάρτυ ή «ανοιχτές» κατασκευές) ➤ Προτείνει στα παιδιά να φέρουν παραμύθια από διαφορετικούς πολιτισμούς ➤ Οργανώνει επισκέψεις σε χώρους όπως το δημαρχείο, ο ραδιοφωνικός σταθμός
	Να αποκτήσουν θετική αυτοεκτίμηση (αίσθημα αξίας & αποτελεσματικότητας)	<ul style="list-style-type: none"> - Αναφέρονται σε θετικά χαρακτηριστικά και ιδιότητες τους, με την χρήση π.χ. ημιτελών προτάσεων όπως «μπορώ να...» - Παρουσιάζουν τα επιτεύγματα τους όταν ολοκληρώνουν μια δραστηριότητα. - Χαιροκροτούν/επιβραβεύουν το κάθε παιδί για κάποια ενέργεια του - Αναλαμβάνουν εναλλακτικά όλα τα παιδιά ρόλους υπευθύνου 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ζητάει από το κάθε παιδί να πει τι του αρέσει περισσότερο στον εαυτό του και σε τι καταφέρνει καλύτερα ➤ Δείχνει ικανοποίηση για τα επιτεύγματα τους ➤ Επιβραβεύει την προσπάθεια και όχι το αποτέλεσμα ➤ Ενθαρρύνει όλα τα παιδιά να αναλάβουν ρόλους υπευθύνου (π.χ. να μοιράζουν υλικό)

		<ul style="list-style-type: none"> - Εκφράζουν προσωπικές ιδέες και ερωτήματα - Σχολιάζουν τι είναι και τι δεν είναι αποδεκτό στην σχέση με το σώμα τους και το σώμα των άλλων 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Απαντάει με ειλικρίνεια στα ερωτήματα των παιδιών ➤ Καθοδηγεί τα παιδιά στην οριοθέτηση συμπεριφορών σε σχέση με την σεξουαλικότητα ➤ Μιλάει για θέματα αυτοπροστασίας και σεβασμού του σώματος των άλλων
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	Να αυτονομηθούν	<ul style="list-style-type: none"> - Φροντίζουν τον εαυτό τους μόνο τους (π.χ. τουαλέτα, ντύσιμο, φαγητό) - Συμμαζεύουν τα πράγματα τους - Ανταλλάσσουν απόψεις για βασικές συνήθειες φροντίδας του σώματος (διατροφή, πλύσιμο) - Δουλεύουν το καθένα μόνο του για κάποιο διάστημα 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Καθοδηγεί τα παιδιά στην αυτοεξυπηρέτησή τους και στον τρόπο φροντίδας της υγιεινής του σώματος (π.χ. δέσιμο παπουτσιών, πλύσιμο χεριών, φαγητό) ➤ Καλεί κάποιον ειδικό για θέματα σχετικά με την υγεία
	Να επιλύουν συγκρούσεις	<ul style="list-style-type: none"> - Προτείνουν τρόπους επίλυσης συγκρούσεων με αφορμή ανολοκλήρωτες ιστορίες - Προβληματίζονται για τρόπους επίλυσης συγκρούσεων μεταξύ τους 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Προτείνει στα παιδιά ανολοκλήρωτες ιστορίες και ζητά προτάσεις για επίλυση συγκρούσεων (π.χ. δημιουργεί στιγμιότυπο με κούκλες που τσακώνονται και καλεί τα παιδιά να προτείνουν λύσεις) ➤ Ενθαρρύνει τα παιδιά να διαπραγματεύονται τα δικαιώματά τους και να επιλύουν συγκρούσεις με κοινωνικά αποδεκτό τρόπο

			<ul style="list-style-type: none"> ➤ Προτείνει τρόπους επίλυσης συγκρούσεων ➤ Προτείνει έναν χώρο/τραπέζι για διαπραγμάτευση συγκρούσεων
	Να αποκτήσουν ενσυναίσθηση	<ul style="list-style-type: none"> - Προσπαθούν να ερμηνεύσουν συναισθήματα από εκφράσεις προσώπου σε εικόνες ή σε πραγματικά πρόσωπα - Προσπαθούν να μαντέψουν πώς αισθάνονται τα άλλα παιδιά ή ήρωες ιστοριών όταν βρίσκονται σε μια φανταστική ή πραγματική κατάσταση - Μέσα από ρόλους εκφράζουν τα συναισθήματα ηρώων σε παραμύθια - Εκφράζουν τις απόψεις τους για τα συναισθήματα και τις σκέψεις του ήρωα σε μια συγκεκριμένη στιγμή - Προσπαθούν να μαντέψουν τις πιθανές αντιδράσεις και συναισθήματα των άλλων σε δικές τους ενέργειες 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ενθαρρύνει τα παιδιά να μιλήσουν για τα συναισθήματα ηρώων σε ιστορίες ➤ Δείχνει στα παιδιά εικόνες με διαφορετικές εκφράσεις προσώπου και τους ζητά να τις ερμηνεύσουν ➤ Λειτουργεί ως μοντέλο δείχνοντας ενδιαφέρον στους άλλους ➤ Με κατάλληλες ερωτήσεις ζητάει από τα παιδιά να προβληματισθούν για τα συναισθήματα και τις επιθυμίες των άλλων ➤ Προτείνουν εικόνες ή ιστορίες και ζητούν από τα παιδιά να μαντέψουν τι λένε οι ήρωες ➤ Οργανώνει θεατρικές δραστηριότητες προκειμένου μέσα από τους ρόλους να εκφράσουν τα παιδιά διαφορετικές οπτικές
	Να ακολουθούν κανόνες	<ul style="list-style-type: none"> - Συζητούν και διαπραγματεύονται τον τρόπο λειτουργίας τους στην τάξη π.χ. λένε τι τους ενοχλεί και τι τους αρέσει να κάνουν ως ομάδα 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Συζητάει με τα παιδιά τι μπορούν να κάνουν και τι όχι για να είναι όλοι ευχαριστημένοι ➤ Εξηγεί και διαπραγματεύεται τις συνέπειες στην μη τήρηση συμφωνιών